

TURUN HOVIOIKEUDEN PRESIDENTTI

*Turussa,
maaliskuun 31. päivänä 2021*

Valtiovarainministeriölle

Viite: VN/6761/2021

Valtiovarainministeriö on 10.3.2021 pyytänyt lausuntoa valtion kiinteistöstrategian päivittämishankeen ohjausryhmän ja sen alaisen sihteeristön laatiman ehdotuksen valtion kiinteistöstrategiaksi 2030 pohjalta muodostetuista linjauksista, jotka on tarkoitettu vahvistamaan valtioneuvoston periaatepäätökseksi. Kiinteistöstrategialla tarkoituksena on toimia valtion kiinteistöjen yhtenäisen omistajapolitiikan työvälineenä. Tässä lausunnossa luonnosta käsitellään hovioikeuksien näkökulmasta.

Suomen perustuslain 3 § ilmentää valtion kolmijako-oppia, jonka mukaan valtion tehtävät on jaettu lainsäädäntövaltaan, hallitusvaltaan ja tuomiovaltaan. Riippumattomat tuomioistuimet käyttävät tuomiovaltaa. Hovioikeuksien tehtävistä säädetään tuomioistuinlain 3 luvussa.

Oikeusvaltion toteutumisen takeena ovat riippumattomat tuomioistuimet. Tuomioistuinten toimintakyvyn ylläpitäminen kuuluu siten valtion ydintehtäviin. Kansalaisten tuomioistuinlaitokseen tunteman luottamuksen rakentamisessa ei myöskään ole yhdentekevää, minkälaisissa toimitiloissa tuomioistuimet toimivat. Valituilla ulkoisilla puitteilla on osoitettava tuomioistuinten riippumattomuutta. Tuomioistuinten käyttämillä rakennuksilla on siten merkitystä, kun rakennetaan luottamusta oikeusvaltioon kansalaisten keskuudessa.

Turun hovioikeus on perustettu vuonna 1623 ja on vuodesta 1830, eli siis yli 180 vuotta, toiminut Akatemiatalossa, Turussa. On sanottu, että Akatemiatalo symboloi Suomen kehittymistä moderniksi oikeusvaltioksi. Talo on kaikkien turkulaisten tuntema ja rakennus on jo sinänsä omiaan aikaansaamaan luottamusta pysyväille ja riippumattomalle oikeudenhoidolle. Akatemiatalo on Senaattikiinteistöjen omistuksessa ja rakennus on vuosina 2014-2017 perusteellisesti peruskorjattu hovioikeuden käyttöön ja hovioikeuden tarpeita huomioon ottaen.

Vuonna 1776 toimintansa aloittaneen Vaasan hovioikeudentalo valmistui 1786. Sen on sanottu olleen kuningas Kustaa III:n hallituskauden kallein siviilikäyttöön tarkoitettu rakennus ja noudattaneen silloista eurooppalaista oikeustalotraditiota. Kaupunki siirtyi Vaasan palon jälkeen lähemmäksi merta ja

palolta säästynyt hovioikeudentalo muutettiin Mustasaaren kirkoksi. Hovioikeus on sen jälkeen toiminut yhdenjaksoisesti vuonna 1862 valmistuneessa lääninarkkitehti Carl Axel Setterbergin suunnittelemassa uusgotiikkaa edustavassa arvotalossa kaupungin keskustassa meren rantaan ulottuvassa puistomaisessa ympäristössä. Se on 1970 ja 1980-luvuilla täydellisesti peruskorjattu ja entisöity. Hovioikeudessa on tallella koko sen toiminta-ajalta kertyneet taulu- ja kirjakokoelmat sekä antiikkisia huonekaluja ja oikeuden tunnuksin varustettuja esineitä. Taloa on pystytty pieteetillä sovittamaan nykyaikaisen toiminnan vaatimuksiin, mutta samalla säilyttämään sen Suomen oloissa erittäin poikkeukselliset kulttuurihistorialliset arvot.

Rovaniemen hovioikeus sai vuonna 1995 käyttöönsä toimitilat entisestä, vuonna 1988 valmistuneesta Suomen Pankin rakennuksesta. Erinomaisen suunnittelun ja arkkitehtityön ansiosta hovioikeus ja sen lainkäyttö saivat arvoisensa puitteet keskeiseltä paikalta Rovaniemen Valtakadulta. Voi sanoa, että hovioikeusrakennus on Alvar Aallon suunnitteleminen ja joidenkin muiden rakennusten ohella Rovaniemen kauneimpia ja vaikuttavimpia rakennuksia. Hovioikeusrakennuksen julkikuva korostaa lainkäytön arvovaltaa ja arvokkuutta sekä herättää luottamusta. Rakennuksen pääoven pronssisessa reliefissä kuvanveistäjä Matti Nurminen on tyylitellyt vanhaa oikeuden symbolia kärjäkiviä.

Edellä mainitut kolme esimerkkiä osoittavat, että toimitilavalinnoilla on myös symboliarvoa. Hovioikeudet toteavat myös, että tuomioistuinten erityisasema ei ole huomioitu lausunnolle lähetetyssä luonnoksessa. Tuomioistuinten käytössä olevat rakennukset ovat kuitenkin osa valtion strategista kiinteistövarallisuutta. Hovioikeuksien käytössä oleviin rakennuksiin liittyy myös kulttuurihistoriallisia arvoja ja niiden yhteiskunnallinen merkitys on huomattava. Nämä näkökohdat tulisivat ilmetä myös valtion kiinteistöstrategiassa.

Turun, Vaasan, Itä-Suomen, Helsingin ja Rovaniemen hovioikeuksien presidenttien puolesta

Hovioikeuden presidentti

Kenneth Nygård